

## **SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2004 vp**

### **Hallituksen esitys lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokorvausten täyskustannusvastuun toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi**

#### **JOHDANTO**

##### ***Vireilletulo***

Eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 2004 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokorvausten täyskustannusvastuun toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 158/2004 vp).

##### ***Asiantuntijat***

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järvinen, neuvotteleva virkamies Carin Lindqvist-Virtanen ja hallitussihteeri Jaakko Hannula, sosiaali- ja terveysministeriö
- osastopäällikkö Erkki Meriläinen, Kansaneläkelaitos
- sosiaali- ja terveystoimen päällikkö Tuula Taskula, Suomen Kuntaliitto

- yksikönjohtaja Asko Nio, Liikennevakuutuskeskus
- apulaisjohtaja Teuvo Siitonen, Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA
- Vahinkovakuutuspäällikkö Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
- lakimies Kirsi Pohjolainen, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- sosiaalipoliittinen asiamies Vesa Rantahalvari, Palvelutyönantajat, edustaen myös Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliittoa
- sosiaalipoliittinen sihteeri Mirja Janérus, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työmarkkina-asiamies Merja Berglund, Suomen Yrittäjät
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK.

#### **HALLITUKSEN ESITYS**

Esityksessä ehdotetaan muutoksia, joilla nopeatettaisiin työtapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden hoitoon pääsyä ja työelämään paluuta. Nopea toipuminen ja työkyvyn palautuminen on työtapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden edun mukaista. Esityksen tavoitteena on ehkäistä vakuutusjärjestelmälle hoidon viivästymises-

tä aiheutuvia tarpeettomia korvauskustannuksia ja vaikuttaa näin myös työnantajien työvoimakustannuksiin.

Esityksen mukaan julkisen terveydenhuollon hoitokustannusten kattamiseksi tapaturmavakuutusjärjestelmältä ja liikennevakuutusjärjestelmältä vuosittain perittävästä ja Kansaneläke-

laitokselle tilitettävästä maksusta luovuttaisiin. Julkista terveydenhuoltoa tuettaisiin ohjaamalla nämä varat suoraan hoidon antavalle julkiselle terveydenhuollolle. Vakuutuslaitokset maksaisivat tapaturma- ja liikennevahinkopotilaalle kunnallisessa terveydenhuollossa annetusta hoidosta kuntalaskutuksen mukaisen hoitokustannuksen vähennettynä potilaalta perityllä asiakasmaksulla. Maksun saisivat suoraan sairaanhoitopalveluiden järjestämisestä vastaavat kunnat tai kuntayhtymät.

Koska tapaturmavakuutusjärjestelmä ja liikennevakuutusjärjestelmä rahoitetaan vakuutusmaksuilla, joiden suuruuteen korvauskustannukset vaikuttavat, vakuutusjärjestelmillä olisi oikeus vaikuttaa hoitopaikan valinnalla tapaturma- ja liikennevakuutuslain mukaan korvattiin hoitokustannuksiin. Vakuutuslaitokset voisivat esityksen mukaan valita nykyistä paremmin tapaturma- ja liikennevahinkopotilaille hoitoa järjestävät terveydenhuollon toimintayksiköt mahdollisimman nopeiden, laadukkaiden ja kustannustehokkaiden hoitopalvelujen saamiseksi. Tapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden hoidosta aiheutuneet kustannukset korvattaisiin vastaavin periaattein riippumatta siitä, annetaanko hoito julkisena vai yksityisenä terveydenhuoltona.

Esityksellä ei heikennettäisi tapaturma- ja liikennevahinkopotilaan oikeutta saada tarvitsemansa hoito julkisessa terveydenhuollossa nykyisellä vakuutuslaitoksen korvaamalla asiakasmaksulla. Esityksellä ei myöskään puututtaisi kunnan velvollisuuteen järjestää sairaanhoitopalveluja. Vakuutuslaitoksille ei annettaisi oikeutta päättää potilaan hoidon sisällöstä eikä

niille toisaalta säädetäisi velvollisuutta hoidon järjestämiseen.

Tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuosittain perittyä, valtion rahoitusta pienentämään ohjattua täyskustannusmaksua ei enää perittäisi, vaan kunnat saisivat jatkossa tapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden hoidon kustannukset suoraan vakuutuslaitoksilta. Sen vuoksi kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten omarahoitusosuutta ehdotetaan korotettavaksi vuodesta 2005 lukien asukasta kohden 9,94 eurolla.

Ehdotetut muutokset tehtäisiin tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtion osuudesta annettuun lakiin. Lisäksi ehdotetaan tarkennuksia tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuihin lakeihin. Niillä selkeytettäisiin vakuutuslaitoksen oikeutta hoitopaikan valintaan myös lääkinnällisen kuntoutuksen osalta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Muutoksia, jotka koskevat vakuutusjärjestelmien vastuuta sairaanhoidon kustannuksista, sovellettaisiin vain tapaturmiin ja liikennevahinkoihin, jotka sattuvat, ja ammattitauteihin, jotka ilmenevät lain voimaantulon jälkeen.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Yleisperustelut*

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Esitys merkitsee luopumista tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodesta 1993 alkaen peritystä täyskustannusmaksusta eli niin kutsutusta laastariverosta, joka on toteutettu vuoden kerrallaan voimassa olleella lainsäädännöllä. Hallituksen esityksen mukaisessa järjestelmässä vakuutuslaitos suorittaa suoraan palvelun

tuottajalle maksun, joka vastaa tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Valiokunnan käsityksen mukaan esitys nopeuttaa tapaturmapotilaan ja ammattitautiin sairastuneen henkilön hoitoon pääsyä. Tavoite on samansuuntainen kuin hoidon saatavuutta kehittävässä kansallisessa terveydenhuollon hankkeessa. Valiokunta pitää keskeisenä sitä esityksen perusteluissa todettua lähtökohtaa, jonka mukaan toteutettavilla muutoksilla ei heikennetä tapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden asemaa. Valiokunta kiinnittää seuraavassa huomiota esityksen kohtiin, joiden toteutumista uudessa järjestelmässä on syytä erityisesti seurata.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 13 b §:ssä säädettäisiin kunnallisen terveydenhuollon toimintayksikön velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuslaitokselle kymmenen päivän kuluessa todennäköisesti korvattavan vamman tai sairauden hoidon aloittamisesta. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti määräjassa johtaa siihen, että kunta menettää korvauksen ennen ilmoitusta annetusta hoidosta, vaikka hoito olisi ollut välttämätön ja annettu tarpeettomia kustannuksia välttäen. Valiokunta toteaa, että lain toteutumista on tältä osin seurattava sen varmistamiseksi, ettei kunnille aiheudu kohtuuttomia seurauksia tilanteista, joissa määräjassa ilmoituksen laiminlyöntiin on hyväksyttävät perusteet.

Saatuaan hoitolaitoksen ilmoituksen vakuutuslaitos voi ohjata potilaan tarkoituksenmukaiseksi katsomaansa hoitopaikkaan ja vaikuttaa tätä kautta korvattaviin hoitokustannuksiin. Valiokunta korostaa, että potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 §:n mukaan potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Hoitopaikan valinnassa tulee valiokunnan käsityksen mukaan ottaa myös huomioon hänen kokonaisterveydentilansa, aikaisemmat pitkät hoitosuhteensa ja asuinpaikkansa. Potilas voisi valita vakuutusyhtiön osoittaman hoitopaikan sijasta kunnallisen terveydenhuollon toimintayksikön ja saada korvatuksi tästä hänelle aiheutuvat asiakasmaksut. Valiokunta pitää kannatettavana potilaan mahdollisuutta valita muu kuin vakuutuslaitoksen osoittama hoitopaikka.

Tämä on tärkeää paitsi potilaan oikeuksien myös vakuutuslaitoksiin kohdistuvan luottamuksen kannalta. Esityksen mukaisen valintaoikeuden ongelmana on, että hoidon antava kunta ei tässä tapauksessa saisi vakuutuslaitokselta asiakasmaksun ylittävää korvausta antamastaan hoidosta. Valiokunta korostaa, että lainkohdan käytännön toteutumista on tämän vuoksi seurattava, jotta voidaan estää vakuutuslaitosten vastuulle kuuluvien kustannusten perusteeton siirtyminen kunnalliselle terveydenhuollolle.

Tapaturma- ja liikennevahinkopotilaiden pysyvä laitoshoidon esityksessä rajattu vakuutuslaitosten korvausvelvollisuuden ulkopuolelle. Valiokunta toteaa, että tältä osin esitys poikkeaa tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun lähtökohdasta. Rajausta on perusteltu sillä, että tällaisessa tapauksessa ei ole kysymys enää työkyvyn palauttamisen nopeuttamiseen tähtäävästä hoidosta. Poikkeukseen liittyvänä riskinä voidaan pitää sitä, että se saattaa ohjata vakuutuslaitosten maksusitoumuskäytäntöä siten, että laitoshoidon katsotaan pysyväksi ilman riittäviä ja asianmukaisia perusteita. Uudistus saattaa johtaa myös siihen, että henkilö ohjataan kustannusvastuun siirtymisen vuoksi laitoshoidon kotihoidon sijasta. Saadun selvityksen mukaan tapauksia ei ole nykyisin vuosittain suurta määrää, mutta kustannusten arviointia vaikeuttaa se, että nykyisessä asiakasmaksulainsäädännössä pitkäaikaisen laitoshoidon maksut määräytyvät hoidettavan tulojen mukaan. Yksittäiselle kunnalle poikkeuksella voi olla huomattava ja pitkäaikainen taloudellinen merkitys. Kysymys laitoshoidon maksujen määräytymisestä on saadun selvityksen mukaan vireillä sosiaali- ja terveysministeriössä. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetun järjestelmän ulottaminen pysyvään laitoshoidon selvitetään erikseen. Valiokunta kiirehtii edellä mainitun selvityksen tekemistä ja esittää asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Tapaturmavakuutuslain 35 §:n 4 momentissa säädetty työsuojelun edistämiseen käytettävän maksun suuruus alennettaisiin ehdotuksen mukaan 1,75 prosenttiin nykyisestä kahdesta prosentista. Perustelujen mukaan muutos johtuu sii-

tä, että työsuojelun edistämiseen menevä rahamäärä nousisi olennaisesti sen vuoksi, että uusi järjestelmä nostaa vakuutusmaksuja. Valiokunta korostaa työsuojelun edistämisen merkitystä tapaturmien ennalta ehkäisemisessä ja toteaa, että esityksen vaikutuksia on myös tältä osin seurattava, jotta esitys ei vähennä työsuojelun edistämiseen ohjattavien varojen määrää.

### ***Yksityiskohtaiset perustelut***

#### **4. Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta**

1 §. Valiokunta ehdottaa pykälän teknistä korjaamista vastaamaan 2. lakiehdotuksen 1 §:n sanamuotoa.

#### **6. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta**

13 a §. Valiokunta ehdottaa 2 momentin teknistä täsmentämistä siten, että myös kuntayhtymän ylläpitämässä terveyskeskuksessa, sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä annetusta hoidosta voidaan periä hoidon tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

### ***Päätösehdotus***

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

*että lakiehdotukset hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 4. lakiehdotuksen 1 § ja 6. lakiehdotuksen 13 a § muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).*

### ***Valiokunnan muutosehdotukset***

#### **4. lakiehdotus**

1 §

#### *Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään liikennevakuutuslaissa (279/1959) tarkoitetun liikennevahingon johdosta tarvittavan kuntoutuksen korvaamisesta Suomessa asuvalle *sekä* sellaiselle henkilölle, johon sovelletaan tämän lain osalta Suomea sitovaa sosiaaliturvasopimusta tai sosiaaliturvaa koskevaa kansainvälistä säädöstä.

#### **6. lakiehdotus**

13 a §

*Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen perusteella korvattavaa sairaanhoitoa koskeva maksu*

(1 mom. kuten HE)

Hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla tarkoitetaan 1 momentissa maksua, jonka kuntayhtymän ulkopuolinen kunta erikoissairaanhoitolain 42 ja 43 §:n nojalla maksaisi kuntayhtymälle asukkaansa hoitokustannuksista, jos hoito tulisi kunnan maksettavaksi. Jos palvelun käyttäjä saa hoitoa *kunnan tai kuntayhtymän* ylläpitämässä terveyskeskuksessa, sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä, tarkoitetaan palvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla maksua, joka kansanterveyslain 22 §:n 2 momentin nojalla perittäisiin toisesta kunnasta olevan potilaan kotikunnalta.

(3 mom. kuten HE)

### ***Valiokunnan lausumaehdotus***

*Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti, miten pysyvän laitoshoidon kustannukset sisällytetään tapa-*

*turma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun piiriin, ja antaa edus-*

*kunnalle esityksen tarvittavista lainsäädäntömuutoksista.*

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd  
jäs. Anneli Kiljunen /sd  
Marjaana Koskinen /sd  
Pehr Löfv /r  
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk  
Aila Paloniemi /kesk  
Leena Rauhala /kd  
Juha Rehula /kesk

Paula Risikko /kok  
Arto Seppälä /sd  
Tapani Tölli /kesk  
Raija Vahasalo /kok  
Erkki Virtanen /vas  
vjäs. Ulla Anttila /vihr  
Terhi Peltokorpi /kesk  
Maija Perho /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.